

Жданюк Тетяна Богданівна,
спеціаліст вищої категорії, викладач
ВСП «Рівненського автотранспортного фахового коледжу НУВГП»,

Кулаківська Вікторія Василівна,
спеціаліст вищої категорії, викладач
ВСП «Рівненського автотранспортного фахового коледжу НУВГП»

ВЗАЄМОДІЯ ТРАДИЦІЙНИХ І НОВІТНІХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Перехід на дистанційне навчання став неочікуваним та доволі серйозним випробуванням для всіх учасників освітнього процесу: освітян, викладачів, студентів та їхніх батьків. Вищі навчальні заклади активно впроваджують новітні педагогічні технології, популярними серед яких є дистанційне навчання (distance learning), електронне навчання (e-learning), мобільне навчання (m-learning), змішане навчання (blended learning), навчання із залученням інтерактивних методик, навчання за технологією тренінгу та ін. Це передбачає високий рівень комп'ютерної грамотності суб'єктів навчання та технічне (комп'ютерне) оснащення навчальних закладів передвищої фахової освіти. У Законі України «Про національну програму інформатизації» зазначено, що «інформаційна технологія – це цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використання засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця розташування» [4].

Таким чином, сьогодні більш актуальним є вирішення проблем педагогічного, методичного та організаційного змісту навчання з використанням електронних засобів комунікації та, що найбільш актуально сьогодні, з дистанційною формою навчання.

Нова доба, уже названа через інтенсивний потік інформації та нові способи її передачі інформаційною, вимагає й відповідних підходів до навчання гуманітарних дисциплін. Відтак, ми мусимо орієнтуватися в тих умовах, у яких будуть вчитися, розвиватися, зростати як професіонали, як активні члени соціуму наші студенти. Передусім, варто зауважити, що сучасна людина змушена жити, навчатися, творити в динамічному інформаційному просторі. Якщо не вміти швидко орієнтуватися в потоці інформації, не мати навичок

самостійного здобуття знань, можна втратити можливість професійного становлення й зростання. Ураховуючи це, варто знайти такі підходи, які б забезпечили швидку адаптацію випускника в новому навчальному середовищі.

Це актуалізує потребу педагогів щодо розроблення і впровадження нових інтенсивних технологій навчання, які забезпечували б активізацію розумових дій, розвиток пам'яті, задіявали б психологічні можливості людського мозку, активізували довготривале і мимовільне запам'ятовування. Дієвими у цьому контексті науковці називають такі способи репрезентації навчального матеріалу: опорні конспекти, концептне (фреймове) структурування, візуалізація, застосування мультимедіа [5]. Про необхідність застосування різних видів структурування навчальної інформації, зокрема опорних конспектів і фреймів, наголошують автори когнітивної методики навчання мови М. Пентилюк, О. Горошкіна й А. Нікітіна [3].

На сьогоднішній день для інформатизації педагогічного процесу, також використовуються такі широкоживані, але досить ефективні інформаційні технології: електронний підручник, мультимедійна система, системи автоматизованого проектування, електронний бібліотечний каталог, електронна пошта, електронна дошка оголошень, сервіси відеоконференцій, електронна інтерактивна дошка. Використання інформаційних технологій дає змогу застосовувати принципи індивідуалізації процесу навчання з урахуванням можливостей студента. Впровадження інноваційних комп'ютерних технологій є важливим фактором у пробудженні такого інтересу, як рушійної сили пізнання та навчання, оптимізує як подання навчального матеріалу, так і управління пізнавальними діями студентів [2]. Активне використання комп'ютерів та смартфонів забезпечує інтенсифікацію діяльності викладача та студентів на занятті й поза ним, сприяє здійсненню диференціації та індивідуалізації навчання, розвитку спеціальної або загальної обдарованості, посилює міжпредметні зв'язки [1].

Таким чином, можна виділити позитивні особливості роботи з інформаційними технологіями: скорочення часу вироблення технічних навичок студента, досягнення оптимального темпу роботи, перетворення студента на суб'єкт навчання, забезпечення навчання матеріалами із віддалених баз даних з використанням засобів телекомунікацій, що у більшості студентів підвищує мотивацію навчальної діяльності.

Отже, педагогу варто так організувати навчальний процес, щоб студенти могли узагальнювати, структурувати, правильно розуміти й сприймати отриману інформацію. Цьому сприятиме один із видів подання навчального матеріалу – використання опорних схем та конспектів, що є важливою й цікавою формою роботи на занятті. Одне з найважливіших сучасних умінь студента – це вміння кодувати великий обсяг інформації, вибудовувати логічні ланцюжки для міркування, а значить, оволодівати новими способами діяльності, чого так не вистачає в сучасному, багатому на великий обсяг інформації, світі.

Як полегшити сприйняття теоретичного матеріалу й сприяти швидкому його запам'ятовуванню, осмисленому і більш міцному? Як змусити студентів мислити, розмірковувати, зіставляти і, більше того, самостійно робити певні висновки? Головна задача педагога допомогти студентам осмислити мовний чи літературний матеріал та активізувати діяльність щодо формування вміння використовувати теоретичні питання на практиці. Як казав великий Конфуцій: «Я чую – і забуваю. Я бачу – і запам'ятовую. Я дію – і розумію». Тільки ретельна співпраця викладача та студента дасть плідний результат. Цікавою є методика великоблочної подачі матеріалу, розроблена Ю.С. Меженком. Сутність методики Ю.С. Меженка: теоретичний матеріал групується у великі блоки та з'являється можливість значно збільшити обсяг досліджуваного на занятті матеріалу без перевантаження студентів, що значною мірою активізує їхню пізнавальну діяльність; кодування навчальної інформації, вміння читати опорні сигнали, представити матеріал то в стислому, то в розгорнутому вигляді – це важливі навички творчого процесу, що дозволяють реалізувати вимоги розвиваючого навчання. Введення великих блоків теоретичного матеріалу здійснюється за допомогою опорних сигналів. Опорний сигнал за Шаталовим – це «асоціативний символ, який замінює якесь смислове значення; він здатний миттєво відновити в пам'яті відому і раніше зрозумілу інформацію». Під опорним конспектом розуміється «система опорних сигналів, які мають структурний зв'язок і представляють собою наочну конструкцію, що заміщує систему значень, понять, ідей як взаємопов'язаних елементів».

На підґрунті цієї теорії літературний матеріал можна структурувати й подавати у більш доступних опорних схемах та узагальнених таблицях, що сприяє активізації розумової діяльності студентів; підвищує мотивацію до предмета; формує навички сприйняття інформації та співвіднесення її з раніше

засвоєною; розвитку умінь побачити велику тему в цілісному вигляді, підвищенню інтересу до досліджуваного матеріалу. У чому полягає принцип й необхідність роботи з опорними схемами й конспектами? Універсальність: осмислене вивчення нового матеріалу, повторення і систематизація вивченого, підготовка до ДПА та ЗНО з української мови та літератури.

Таким чином, якщо педагог на заняттях української літератури, вивчаючи художній твір, буде використовувати опорні конспекти, технологічну карту дослідження (обов'язкова умова – варіантність), концептне (фреймове) структурування, візуалізацію, застосування мультимедіа, то це сприятиме проведенню багаторазового повторення матеріалу й водночас підводитиме студентів до узагальнення всієї теми та розвитку їхніх творчих здібностей як невіддільної частини аналізу художнього твору. Також унаслідок систематичного застосування вищезазначених схем досягається економія навчального часу, активізується пізнавальна діяльність студентів. Опорні конспекти з певної теми спрямовані на розвиток пам'яті та мислення, що забезпечує високу ефективність засвоєння програмного матеріалу.

Отже, нові методи та форми навчання на основі інформаційних і комунікаційних технологій у роботі закладів фахової передвищої освіти дозволяють інтенсифікувати освітній процес. Вони є першоосновою глобальної раціоналізації інтелектуальної діяльності з допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вознюк О., Дубасенюк О. Проблема організації знань у системі професійної підготовки вищої школи. [Електронний ресурс]. URL: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/OD/2010_2/10VOVPVS.pdf.
2. Пентилюк М., Нікітіна А. Концепція когнітивної методики навчання української мови. *Дивослово*. 2004. № 8. С. 5.
3. Пехота О.М., Кіктенко А.З. та ін. Освітні технології. Київ: Видавництво А.С.К., 2001.
4. Пометун О.І., Пироженко Л.О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: Видавництво А.С.К., 2004.
5. Про Національну програму інформатизації: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр/print>